

TURISTLARNING ATROF-MUHITGA ZARAR KELTIRMASLIGINI OLDINI OLISH

Xakimova Saodat

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada turistlarning atrof-muhitga zarar keltirmasligi uchun chora-tadbirlar o'rganishga yordam beradigan umumiy vazifalar yoritilmoqda. Bu chora-tadbirlar, turistlarga tabiat va atrof-muhitni qayta baholash va muhofaza qilish haqida ta'lim berish, barqaror transport turlarini rag'batlantirish, tabiiy resurslarni muhofaza qilish, chiqindilarni boshqarish, tabiiy va madaniy meros ob'ektlarini muhofaza qilish, va mahalliy iqtisod va jamiyatni qo'llab-quvvatlashni o'z ichiga oladi.

Chora-tadbirlar ko'rsatmalar o'rtasida ekologik muhofazani ta'minlash uchun muhim ko'rsatkichlarni taqdim etadi. Ular atrof-muhitni muhofaza qilish, turizm sohasida ekologik tarzda o'sishni rag'batlantirish, tabiiy resurslarni tashxis qilish, turistlarning atrof-muhitga zarar yetkazishini oldini olish, va mahalliy jamiyat va biznesni qo'llab-quvvatlashni maqsadga ega. Bu chora-tadbirlar turistlarning atrof-muhitga zarar etkazishining oldini olish va ekologik turizmni rivojlantirishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: Ekologik turizm, atrof-muhit muhofazasi, tabiiy resurslar, ta'lim va tarbiya, o'zgartirishlarni kuzatish, chora-tadbirlar, ko'ngil ochar choralari, muhofaza.

Turizm jadal rivojlanayotgan sohalardan biri bo'lib, har yili millionlab odamlar dunyoning turli yo'nalishlariga sayohat qilishadi. Bu mahalliy jamoalar va mamlakatlarga iqtisodiy foyda keltirishi bilan birga, atrof-muhitga ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Turistlar sonining ortib borishi atrof-muhitning ifloslanishga va tabiiy landshaftlarning biotizimini buzilishiga olib kelishi mumkin.

Turistlarning atrof-muhitga ta'sirini tartibga solish bo'yicha asosiy muammolardan biri bu turizmning iqtisodiy foydalari bilan atrof-muhitni muhofaza qilish zaruriyatini muvozanatlash zarurati hisoblanadi. Turizmning atrof-muhitga salbiy ta'sirini minimallashtirish bo'yicha choralari ko'rish va shu bilan birga sanoatning barqaror o'sishiga imkon berish muhimdir.

Sayyohlarning tabiatga ta'sirini oshirish usullaridan biri ta'lim va xabardorlikdir. Sayyohlar atrof-muhitni muhofaza qilish muhimligidan xabardor bo'lishlari va sayohatlari davomida barqaror amaliyotlar bilan shug'ullanishga undashlari kerak. Buni axborot kampaniyalari, sayyohlik joylaridagi belgilar va ta'lim dasturlari orqali amalga oshirish mumkin.

Turizm faoliyatining ekologik jihatdan mas'uliyatli tarzda olib borilishini ta'minlaydigan qoidalar va siyosatlar mavjud bo'lishi kerak. Bu ma'lum saytlarga tashrif buyuruvchilar soniga cheklovlar, nozik hududlarda rivojlanish cheklovlari

va turoperatorlarning barqaror amaliyotlarga rioya qilish talablarini o'z ichiga olishi mumkin.

Turistlarning atrof-muhitga ta'sirini oshirishda turistik tashkilotlar va turoperatorlarning ham o'rni bor. Ular chiqindilarni kamaytirish, suv va energiyani tejash va mahalliy tabiatni muhofaza qilish sa'y-harakatlarini qo'llab-quvvatlash kabi faol choralar ko'rishlari kerak.

Bundan tashqari, mahalliy hamjamiyatlar va hukumatlar turizmning atrof-muhitga ta'sirini boshqarish uchun birgalikda harakat qilishlari muhimdir. Bu rayonlashtirish qoidalarini amalga oshirish, barqaror turizm uchun infratuzilmaga sarmoya kiritish va ekologik toza amaliyotlarni targ'ib qilish uchun mahalliy korxonalar bilan ishlashni o'z ichiga olishi mumkin.

Sayyohlarning atrof-muhitga zarar etkazishining oldini olish uchun bir qator choralar ko'rish mumkin. Bu chora-tadbirlar ekologik muvozanatni saqlashga, turizm barqarorligini ta'minlashga yordam beradi.

1. Ta'lim va xabardorlik: Sayyohlarga tabiat va atrof-muhitni muhofaza qilish haqida ma'lumot berish mumkin. Shunday qilib, sayyohlar chiqindilarni qanday boshqarishni, tabiiy resurslarni himoya qilishni va nozik ekotizimlarni hurmat qilishni o'rganishlari mumkin.

2. Barqaror transport: Avtoulavlar yoki individual transport vositalaridan ko'p foydalanadigan sayyohlarni emas, balki jamoat transporti yoki velosiped kabi ekologik toza transport turlarini rag'batlantirish muhimdir. Shunday qilib, karbonat angidrid chiqindilarini kamaytirish va tabiiy hududlarga zarar etkazish xavfini kamaytirish mumkin.

3. Tabiiy resurslarni muhofaza qilish: turistik hududlarda suv, energiya va tabiiy resurslardan barqaror foydalanish va isrofgarchilikning oldini olish kerak. Tabiiy resurslarni ongli ravishda iste'mol qilish va suvni tejash kabi usullar bilan himoya qilish mumkin.

4. Chiqindilarni boshqarish: Turistlar va turizm korxonalari chiqindilarni to'g'ri ajratish va qayta ishlashni rag'batlantirishga ahamiyat berishlari kerak. Bundan tashqari, plastmassa kabi ekologik toza bo'lmagan materiallarni kamaytirish va qayta ishlanadigan va biologik parchalanadigan materiallardan foydalanishni rag'batlantirish kerak.

5. Tabiiy va madaniy meros ob'ektlarini muhofaza qilish: sayyohlarga tarixiy va madaniy hududlarga zarar yetkazmaslik uchun yo'l-yo'riq ko'rsatilishi kerak. Turistik hududlardagi nozik joylarda tartibga solinishi va turistlarning himoya qoidalariga rioya qilishlarini ta'minlash kerak.

6. Mahalliy iqtisod va jamiyatni qo'llab-quvvatlash: turizmdan tushgan daromadlar mahalliy iqtisodiyotga hissa qo'shishi muhim. Shu sababli, turizmning

ekologik va ijtimoiy barqarorligini ta'minlash uchun mahalliy biznes va jamiyatni qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega.

Ushbu chora-tadbirlar turistlarning atrof-muhitga zarar etkazish potentsialini kamaytirish orqali barqaror turizmni rivojlantirishga yordam beradi. Sayyohlar uchun tabiat va atrof-muhit bilan munosabatlarini tushunish, tabiatni muhofaza qilish choralari ko'rish va ekologik toza turizm madaniyatini qabul qilish katta ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, sayyohlarning atrof-muhitga ta'sirini oshirish turizm industriyasining uzoq muddatli barqarorligi uchun muhim ahamiyatga ega. Sayyohlarni o'qitish, qoidalar va siyosatlarni amalga oshirish va barqaror amaliyotlarni targ'ib qilish orqali biz turizmning atrof-muhitga salbiy ta'sirini minimallashtirish bilan birga iqtisodiy foyda keltirishda davom etishini ta'minlashimiz mumkin. Bu tabiiy yashash joylarini saqlashga yordam beradi va kelajak avlodlar sayyoramiz go'zalligidan bahramand bo'lishlarini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 02.12.2022 yildagi PQ-436-son "2030-yilgacha O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotga o'tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo'yicha chora-tadbirlar to'g'risida"
2. Qudratov G'.X., Tuxliyev I.S. «Turizm iqtisodiyoti». Uslubiy qo'llanma. SamISI, S.: 2007 y.
3. Tuxliyev I.S. «Turizm asoslari». Uslubiy qo'llanma. SamISI, S.: 2008 y.
4. Tuxliyev I.S. «Turizm asoslari» ikkinchi nashri. Uslubiy qo'llanma. SamISI, S.: 2009 y.